

Protocol bloedafname vogels & bijzondere dieren

Benodigd heden

Bloedafname met spuit :

- spuit 1-2 ml
- naald 22- 26 G (26 G -bruin- heeft de voorkeur) of butterfly catheter
- bloedbuizen met anti-coagulans*
(heparine, EDTA, Nacitraat, NaF, of serum afh van bepaling)

NB:na afname direkt overhevelen naar bloedbuizen; konijn heeft zeer snel stollend bloed.

* Andere optie is gebruik van PICO® spuitjes: bevatten gebalanceerde heparine: heparine wordt gedoseerd afgegeven.

Voordeel : - beter bij bloedgassen: de juiste hoeveelheid heparine heeft minder invloed op bloedgassen

- beter bij geïoniseerd Ca- bepaling: geen verdunning van Ca met heparine
- geen verlies van bloed bij overhevelen
- geen last van snelle stolling bij konijn.

Bloedhoeveelheid

Algemene richtlijn :

Bij elk dier is een maximale hoeveelheid van 1 % van het lichaamsgewicht aan bloed veilig af te nemen

Dit komt voor uit:

- Totaal bloedvolume 7-10% van het lichaamsgewicht
- Max af te nemen hoeveelheid bloed: +/- 10% van het bloedvolume

Fret

1.Vena jugularis

- fret fixeren in handdoek
- vergelijkbaar met hond kat, hand om de kop, neus tussen wijs en middelvinger.\

2. Vena cava cranialis

- onder anesthesie
- positioneren op de rug

- gebruik bruin naaldje (26 G)
- voordelen VCC: grote volumes, minimale hematoomvorming
- insteken bij de borstingang, bij kruising eerste linker rib en manubrium, onder het sternum, in een hoek van 30 graden ten opzichte van de lengte-as van het lichaam, richting contra laterale achterpoot.

Altijd van linkerzijde naar rechterzijde van de fret: ivm verloop van de VCC.
Naald komt zo niet in de buurt van het hart, en niet in de buurt van de longen.

Konijn

1. Vena auricularis (laterale oorvene, centraal is de arterie)

- erg gevoelig, snel schudden met de kop (verdovende crème: 30 minuten inwerktijd)
- stuwen basis van het oor, plukken van de haren geeft iets meer vasodilatatie
- naald buigen

2. Vena jugularis

- groot vat, prikken boven wam, daar is voldoende ruimte
- dit is een onplezierige houding: glottis valt van palatum molle: hierdoor moeten ze door de bek ademen

3. Vena cephalica

- geschikt voor IV vloeistof therapie

4. Vena Saphena

- minst stressvol, konijn tegen je lichaam aanhouden
- stuwen boven de knie, het vat ligt lateraal boven de hak

Cavia/chincilla

1. Vena jugularis

- onder sedatie
- cavia op zijn kont zetten,
- vat loopt van borstingang naar kaakomslag: dit is redelijk horizontaal, vat is niet te zien.

2. Vena cava cranialis

- onder sedatie
- naald onder hoek van 70 graden tov lengteas van het lichaam inbrengen, richting contralaterale schouderblad. Naald niet te ver inbrengen (korte thorax).

Knaagdier

V jugularis

- bij de rat

Wangpunctie: submandibulaire veneplexus

- net caudaal en dorsaal van de kaak tak, mbv lancet aanprikken

Vogels

Vena jugularis

- altijd rechterzijde hals, deze is groter dan links, veerloze plek
- kleine vogels zelf fixeren
- vat immobiliseren met duim bij borstingang
- prikken richting hart (kan ook andere kant op)
- na afloop goed afdrukken

Vena ulnaris/basillica, vleugelvene

- ventrale zijde vleugel, kruist thv elleboog, zeer oppervlakkig

Mediale pootvene

- onder de hak, mediaal
- daarna leuko tape dit 3 dagen laten zitten

Afneembare bloedvolumes

Bloedvolumes zoogdieren			
Diersoort		Lichaamsgewicht(g)	max afneembare ml bloed
Fret	man	900-1800	7.2-12.6
	vrouw	600-1200	4.2-8.4
Konijn		2000-6000	12-36
Cavia		750-1200	6-10
Chinchilla		400-700	2.8-4.9
Degu		170-300	1.2-2.1
Hamster		80-150	0.5-1.0
Gerbil		50-130	0.35-0.9
Rat	man	450-520	3-3.6
	vrouw	250-300	1.5-2.1
Muis		20	0.2

Bloedvolume vogels		
Soortvogel	Lichaamsgewicht(g)	max afneembaar ml bloed
Kanarie	18	0.18
Grasparkiet	32	0.32
Agapornis	45	0.45
Valkparkiet	90	0.9
Grijze roodstaart	425	4.25
Amazone papegaai	450	4.5
Blauwgele ara	1050	10.5
Duif	240-550	2.5-5.5
Eend	910-1500	9.1-15
Kip	2000-3000	20-30

Bloedvolumes Reptielen		
Soort reptiel	Lichaamsgewicht(g)	max afneembaar ml bloed
Konings python	1500	15
Leguaan	2500-3500	25-35
Baardagame	285-510	2.8-5
Luipaardgekko	45-60	0.45-0.6
Kameleon	tot 300	tot 3
Roodwangschildpad	tot 2000	tot 20
Griekse landschildpad	1000-2000	10-20
Doosschildpad	200-600	2-6

Referentie waardes bloedonderzoek

Konijn		
Nier	ureum (mmol/l)	5.6-9.1
	Kreat (umol/l)	72-94
	Amylase (ie/l)	166-314 (200-500)
	Ca (mmol/l)	3.2-3.5
	P (mmol/l)	1.5-2.5
	Ion-Ca (mmol/l)	1.7
Lever	Gamma GT(IE/l)	1-3
	ALAT (IE/l)	20-35
	CK (IE/l)	9-18
	galzuren	4-16
	TP (g/l)	57-64
	albumine (g/l)	38-47
Pancreas	amylase (IE/l)	166-314
	Glucose (mmol/liter)	7,7-9,5
Ht		35-30%

Kreat/ureum	Advies: bij konijn tbv nierfunctie: ur/kreat en amylase meten. Indien deze verhoogd zijn, kunnen Ca en P meer aanwijzingen geven over nierfalen versus dehydratie. Fosfaat daarbij meest indicatief (indien P > 2 mmol/l). Ca en P echter sterk verbonden en daarom advies beiden te meten.
Amylase	alleen verhoogd bij nierfalen (renale uitscheiding↓) en pancreatitis; afwijking <i>kan</i> wijzen op pancreatitis, normaal amylase sluit dit niet uit.
Ca	totaal Ca is sterk afhankelijk van het dieet (veel Ca in dieet hoog Ca in het bloed), vrije geïoniseerd Ca geeft bruikbare Ca weer en is veel stabiel.
P	afhankelijk van dieet (veel P in voer, hoog in bloed)
Glucose	konijn zelden DM (cavia wel). Klinische relevantie glucose bij konijn: > 4,2 vaak tgv anorexie: gebitsproblemen? 5,2-8,2 normaal glucose tot 15 stress gerelateerd hyperglycamie > 20 ziekte met levensbedreigend karakter, iha chirurgisch ingrijpen noodzakelijk (bv ileus, levertorsie...)
Galzuren	nut wordt in twijfel getrokken. Persisterende hoge waardes is indicatie voor leverfunctie stoornis
ALAT	Verhoogd bij lever- <i>en</i> spierschade, dus niet leverspecifiek (wordt niet beïnvloed door vasthouden, maar wel door bv spieraafbraak tgv afvallen, geven van injecties, myositis, etc)
CK	Wordt gebruikt om spierafwijkingen uit te sluiten (CK kan al stijgen door verzet bij vasthouden). Als CK verhoogd dan is ALAT onbetrouwbaar.
GammaGT	γ-GT uit de nier komt niet in de circulatie, verhoogde waardes zijn dus indicatie voor galgang obstructie/hepatopathie
TP	Hypo: opname ↓ => gebitsproblemen, aanmaak ↓ => chronisch leverfalen verlies ↑ => komt zelden voor (nefropathie/enteropathie) Hyper: dehydratie of humorale response bij infectie door stijgen globuline

Fret			
Lever	galzuren(mmol/l)		<8-12
	ALAT (IE/l)		80-275
Nier	ureum (mmol/l)		4-15
	Ca (mmol/l)		2-2.95
	p (mmol/l)		1.3-2.9
Pancreas	glucose (mmol/l)		3.9-6.9
Ht			35-50%

Kreatinine is geen goede indicator voor de nierfunctie, fosfaat geeft aanvullende informatie over de nierfunctie: hoog ureum icm P > 2,0 indicatie nierfalen.

Glucose hypo: zeer frequent insulinoom: glucose < 3,4 Na 4 uur vasten!
1 maal meten kan insulinoom niet uitsluiten!
Glucocard mogelijk onbetrouwbaar.
Als opgevangen in heparine > bepaling vettest: bepalen binnen 20 minuten

Papegaai				
		grijze roodstaart	amazone	cacatoe
Nier	Urinezuur (umol/l)	93-414	72-312	190-327
	Ureum (umol/l)	<0.3	<0.3	<0.3
	Ca (mmol/l)	2.2-2.7	2.2-2.7	2.2-2.7
	Ca ion	1.35-1.68	-	-
	P (mmol/l)	1.03-1.74	1-1.77	0.81-1.7
	K (mmol/l)	2.5-3.9	2.3-4.2	3.2-4.9
	TP (g/L)	32-44	33-50	35-44
	Albumine/globuline	1.4-4.7	2.6-7.0	1.5-4.3
Lever	Galzuren (umol/l)	18-71	19-144	23-70
	AST (IE/l)	54-155	57-194	52-203
	CK (IE/l)	123-875	45-265	34-204
	GLDH (IE/l)	<8	<8	<8
DM	Glucose (mmol/l)	11-16	13-17	13-17

Kreatinine is geen maat voor nierfunctie

Ureum normaal zeer laag in vogels, verhoogd in geval van dehydratie

Urine zuur wordt door de lever gemaakt en uitgescheiden door de nier

Urinezuur ↑ igv:- schade van de proximale tubulus
- zeer ernstige dehydratie
- postrenale problemen (afsluiting ureter tgv metaplasie, stenen, tumor)

Ca is in nauw evenwicht met P normaal 1:2, dit is oa afwijkend bij nierfalen.
Totaal Ca is gebonden aan albumine, bij laag albumine vals laag Ca.
Geioniseerd Ca is de vrije fractie dit: geeft een betrouwbare meting.

K gelijk na afnemen bepalen verandert snel na afname

AST is verhoogd bij lever en spierschade, onbetrouwbaar als CK is verhoogd.

CK is alleen verhoogd bij spierschade

Glucose kan verhoogd zijn door stress (tot 30 mmol/l). Denk mn aan hypoglycamie

Albumine is niet betrouwbaar biochemisch te meten. (wel door elektroforese)

Total solids bepalen met refractometer in plasma. Maat voor concentratie oplosbare stoffen (globuline, albumine, vetten etc => kan hoger zijn dan TP)
Tbv beoordeling hydratietoestand en eiwitstatus. Ref 3-6 g/dl